

SAMO 1 PLANET
CARE4CLIMATE

Sofinancira
Evropska unija

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE,
PODNEBJE IN ENERGIJO

Od bremena do dobrega zgleda in boljših učinkov

Tatjana Orhini Valjavec,
Direktorat za okolje, MOPE

Izkušnje
Odziv na izzive
Občutki
Kompetence
Čas

“Zeleno javno naročanje je administrativno breme.”

V tem je le del resnice.

Če ga razumemo zgolj kot kljukico, izjavo ali dodatno dokazilo, postane breme.

Ali želimo/ potrebujemo več pravil?

Ali znamo javni denar uporabiti pametneje?

Kaj v resnici naročamo?

Hrana za učence/vrtičkarje

✘ Poceni krožnik
(samo najnižja cena)

✔ Zdrav, sit otrok
(ustvarjamo dodano vrednost)

ne naročamo samo kalorij, temveč **zdravje, sitost, sezonskost** in odnos do **lokalnega okolja**

**Pohištvo
v vrtcu**

ne samo stoli, temveč materiali,
premazi, trajnost in zrak v prostoru

**Stavba
ali oprema**

ne samo nakupna cena, temveč
energija, vzdrževanje in
kakovost uporabe

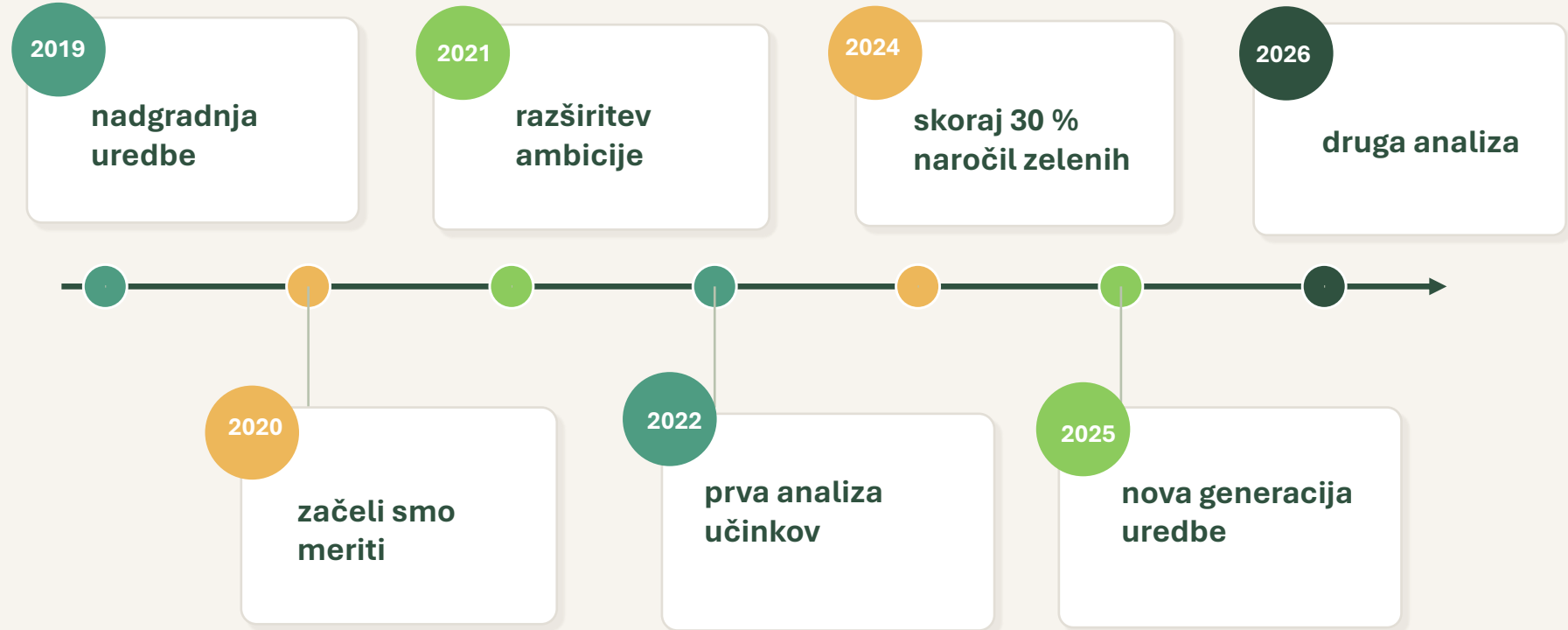

iz predmeta → v funkcionalnost v življenjskem ciklu

Moderna zgodovina ZeJN

2019–2026: premik od pravil k učinkom

ZeJN je v nekaj letih postal merljiv instrument za boljše javne storitve, manj emisij in nižje stroške v življenjski dobi.

Kaj se je spremenilo v uredbi?

Prenova 2025: od seznama zahtev k strateškemu naročanju

Spreminjamo logiko ZeJN: ne samo »ali je predmet na seznamu«, ampak kakšen učinek ima naročilo v življenjski dobi.

od preverjanja skladnosti

k odločitvam o vplivih

do učinkov v življenjski dobi

⚡ Energija kot merilo odločanja
načelo »energetska učinkovitost na prvem mestu«

1

☁ Digitalni odtis javne uprave:
podatkovni centri, strežniški prostori in oblak
dobijo okoljski okvir

2

♻ Krožnost in življenjska doba
popravljenost, rabljeni in obnovljeni proizvodi,
manjša poraba virov

3

↗ Zrelejši trg, višja ambicija
višji cilji in širitev na nove proizvode, npr. mobilne
in pametne telefone

4

Strateški premik

Naročnik ne preverja več samo skladnosti — z naročilom usmerja trg.

ZeJN ni več nišna tema

Danes zajema širok nabor javnih nakupov

 električna energija	 pohištvo	 cestna vozila
 živila in gostinske storitve	 grelniki vode, grelniki prostora in njihove kombinacije ter hranilniki tople vode	 pnevmatike
 tekstilni izdelki	 sanitarne armature	 električne sijalke in svetilke ter razsvetjava v notranjih prostorih
 pisarniški papir in higienski papirnati izdelki	 oprema za stranišča na splakovanje in oprema za pisoarje	 cestna razsvetjava in prometna signalizacija
 elektronska pisarniška oprema	 stenske plošče	 čistila, storitve čiščenja in storitve pranja perila
 televizorji	 projektiranje in/ali izvedba gradnje stavb	 vrtnarske storitve, kmetijski in drugi proizvodi ter oprema in stroji za vrtnarjenje
 hladilniki, zamrzovalniki in njihove kombinacije, pralni stroji, pomivalni stroji, sušilni stroji, sesalniki in klimatske naprave	 projektiranje in/ali gradnja cest	 stavbno pohištvo
		 protihrupne cestne ograje

22

predmetov po uredbi, pri katerih naročniki dosegajo okoljske cilje

≈ 30 %

oddanih javnih naročil je bilo v letu 2024 zelenih

To pomeni, da ne govorimo več o nekaj dobrih praksah, temveč o konkretnem premiku.

EU zahteve za zeleno javno naročanje: baterije in okoljsko primerna zasnova za trajnostne izdelke (ESPR)

Kaj je že obvezno – in kaj prihaja skozi EU izvedbene/delegirane akte

Uredba o baterijah

ŽE VELJA

Uredba (EU) 2023/1542, člen 85

- Pri naročanju baterij ali proizvodov z baterijami je treba upoštevati okoljske vplive baterij v celotnem življenjskem ciklu.
- Po delegiranih aktih Komisije bodo merila obvezna: ogljični odtis, reciklirana vsebnost, zmogljivost in trajnost.
- Od 18. 2. 2027: digitalni baterijski potni list za EV, LMT (lahka prevozna sredstva) in industrijske baterije nad 2 kWh.

ESPR

OKVIR → PO AKTIH

Uredba (EU) 2024/1781, člen 65

- ESPR omogoča obvezne minimalne zahteve za ZeJN po posameznih proizvodnih skupinah.
- Ne velja le za blago: tudi za storitve in gradnje, kadar se v naročilu uporabljajo relevantni proizvodi.
- Zahteve se lahko določijo kot tehnične specifikacije, merila za oddajo, pogoji izvedbe ali cilji.

Praktično za naročnike: v razpisih začeti zahtevati dokazila o življenjski dobi, popravljivosti/zamenljivosti, reciklirani vsebnosti in ogljičnem odtisu.

Kdaj ZeJN postane breme?

Problem

prepisana zahteva brez
razumevanja

nejasna dokazila

strah pred revizijo

samo najnižja cena

Boljši pristop

premislek o potrebi in trgu
že pred razpisom

jasna, preverljiva
in sorazmerna merila

dokumentirana odločitev
in dialog s stroko

stroški v življenjski dobi in kakovost

“Odgovor ni manj ZeJN. Odgovor je boljši ZeJN.”

Kaj je
potrebno
ves čas
omogočiti
naročnikom?

Da zeleno naročanje ne bo dodatna teža

Jasni primeri

zahteve, merila, dokazila

Strokovna podpora

pravna + tehnična +
uporabniška

Dialog s trgov

kaj je izvedljivo in
kaj ambiciozno

Samozavest

da je dovoljeno naročati
kakovostno

ZeJN deluje, ko se začne pri potrebi in konča pri učinku — ne pri formalnem obrazcu.

Okvir je
močan;
izziv je
izvedba

OECD & Climate KIC

Kaj je že dobra podlaga?

- zavezujoč pravni okvir ZeJN
- merljivi cilji po kategorijah
- institucionalna podpora in usposabljanja
- metodološki razvoj in pilotni pristopi

Kje se pokaže izvedbena vrzel?

- okoljski elementi so vključeni neenakomerno
- naročniki imajo različno znanje in ambicije
- odgovornosti so razpršene med več akterji

Merila izvedbene zrelosti

25–30 %

razpisov vključuje
okoljski element

< 15 %

naročil v celoti doseže
cilje ZeJN

30 %

postopkov z enim
ponudnikom

Sistemski
pogled:
uredba je
nujna,
ni pa dovolj

Climate KIC

ZeJN deluje v sistemih: trg, naročniki, resorji, dobavitelji, tehnologije, proračuni in uporabniki.

Linearni pristop

»Dodajmo še eno pravilo«

»Optimizirajmo vsak del posebej«

Sistemski pristop

Jasna smer +
prilagodljivo
delovanje

Učenje iz
napak/odzivov

Portfelj ukrepov

Deljena
odgovornost

vidi • razumi • ukrepaj • uči se

Kaj je smiselna naslednja faza za ZeJN – OECD priporočila

01

Razširiti centralizirano naročanje

MJU naj razmisli o storitvah, ki bolje podprejo tudi lokalne naročnike.

02

Vzpostaviti skupnosti prakse

Naročniki naj si izmenjujejo potrebe, predloge dokumentacije, dokazila, izkušnje in tržne informacije.

03

Izbrati prave kategorije

Za začetek so smiselne kategorije z veliko podobnimi potrebami, npr. hrana za šole, bolnišnice in socialnovarstvene zavode.

04

Boljši podatki v e-naročanju

Podatki naj omogočijo razlikovanje med državnimi in lokalnimi naročniki ter boljše izbire kategorij.

Naslednji prebojni korak ZeJN ni samo boljša uredba, ampak bolj povezan sistem naročnikov, podatkov, kategorij in praktičnih rešitev.

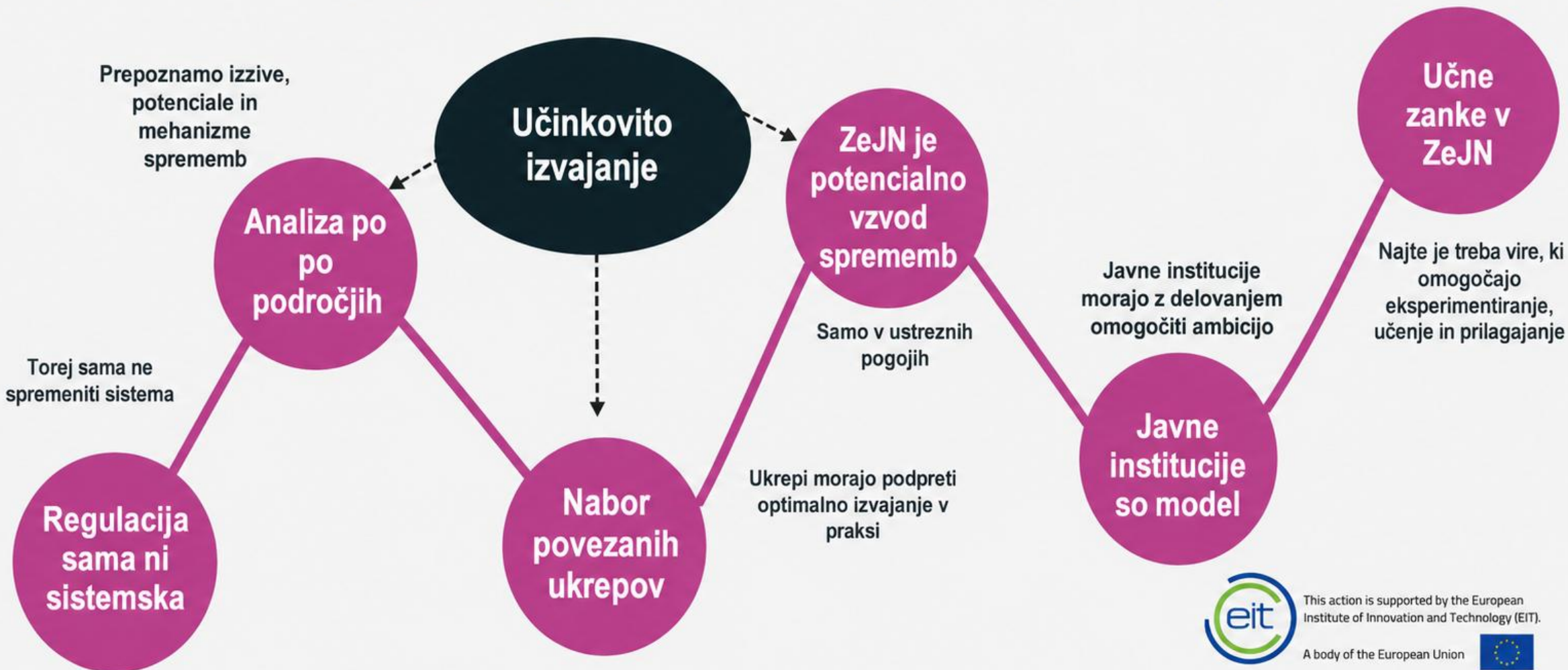
Skupnosti za JN je smiselno organizirati na podlagi skupnih interesov: geografska bližina, skupne kategorije ali tematska področja.

PREOBRAZBA SISTEMOV JE KOMPLEKSNA

Ključni vpogledi za ZeJN: učinek nastane, ko se pravila povežejo z analizo, izvajanjem, zgledom institucij in učenjem iz prakse

SYSTEMIC APPROACH

This action is supported by the European Institute of Innovation and Technology (EIT).

A body of the European Union

Kaj smo počeli?

Delavnice in učinki

Delavnice za naročnike,
ponudnike, študente:

104

Udeležencev (ponavadi
zadovoljnih):

3505

1 ekipa

2 prestopa

1 nov nakup

SAMO 1 PLANET
CARBON CLIMATE

Sofinancira
Evropska unija

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE,
PODNEBJE IN ENERGIJO

Z javnim denarjem izboljšujemo storitve za prebivalce in oblikujemo trg.

Vprašanje je samo, kakšen trg želimo
oblikovati.

Hvala.

